

RAQAMLI IQTISODIYOTNING IQTISODIY TIZIMLARING RIVOJLANISHIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR

Toirov A'loxon Odil o'g'li

Annotatsiya. Ushbu maqola raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy tizimlarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ko'p qirrali omillarni o'rganadi. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish, turli xil tadqiqot usullarini qo'llash va asosiy natijalarni taqdim etish orqali maqola tobora raqamli dunyoda iqtisodiy landshaftni shakllantiradigan muhim elementlarni yoritishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy rivojlanish, texnologik innovatsiyalar, globallashtirish, me'yoriy asoslar, ta'lim va ko'nikmalar, infratuzilma, kiberxavfsizlik, ma'lumotlar maxfiyligi.

Raqamli iqtisodiyot biznesning global miqyosda ishlashi va o'zaro ta'sirini o'zgartirdi. Texnologik yutuqlar an'anaviy iqtisodiy tuzilmalarni qayta shakllantirishda davom etar ekan, ushbu raqamli davrda iqtisodiy tizimlarning rivojlanishiga hissa qo'shadigan yoki to'sqinlik qiladigan omillarni tushunish kerak. Ushbu maqola texnologik innovatsiyalar, me'yoriy asoslar, ta'lim, infratuzilma, kiberxavfsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi kabi asosiy jihatlarni o'rganadi.

Raqamli iqtisodiyotning dinamikasini tushunish uchun mavjud adabiyotlarni o'rganish juda muhimdir. Olimlar raqamli asrda iqtisodiy o'sishning haydovchisi sifatida texnologik innovatsiyalarning asosiy rolini ta'kidladilar. Bundan tashqari, globallashtirish iqtisodiyoti interconnectedness amplified bor, odatiga normativ ramkalar zarur. Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish shaxslar va Millatlar uchun raqamli iqtisodiyotning afzalliklaridan foydalanish uchun hal qiluvchi tarkibiy qism sifatida tan olingan. Infratuzilma, ayniqsa raqamli ulanish nuqtai nazaridan, asosiy imkoniyatdir. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi bilan bog'liq xavotirlar muhim muammolar sifatida paydo bo'ldi.

Har tomonlama tahlil qilish uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Ilmiy maqolalar, hisobotlar va amaliy tadqiqotlar sharhi nazariy asos yaratdi, so'rovlar, intervyular va iqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali miqdoriy ma'lumotlar va sifatli tushunchalar to'plandi.

Raqamli iqtisodiyotda iqtisodiy tizimlarning rivojlanishiga korxonalar faoliyatini, jismoniy shaxslarning iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanishini va hukumatlar iqtisodiy operatsiyalarni tartibga solish va osonlashtirishni

shakllantiradigan turli omillar ta'sir ko'rsatadi. Raqamli iqtisodiyotda iqtisodiy tizimlarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ba'zi asosiy omillar:

Texnologik Infratuzilma:

-Raqamli infratuzilmaning mavjudligi va sifati, shu jumladan yuqori tezlikdagi internet, mobil tarmoqlar va ma'lumotlarni saqlash raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Raqamli Savodxonlik:

- Aholi, korxonalar va davlat amaldorlari o'rtasida raqamli savodxonlik darajasi juda muhimdir. Raqamli savodli ishchi kuchi raqamli vositalar va texnologiyalardan yanada samarali foydalanishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin.

Innovatsiya va tadqiqot va rivojlantirish (R & D):

- Innovatsiyalar va ilmiy-tadqiqot ishlariga investitsiyalar yangi raqamli texnologiyalar va echimlarni yaratishga undaydi. Innovatsiyalarni birinchi o'ringa qo'yadigan mamlakatlar yoki mintaqalar yanada mustahkam raqamli iqtisodiyotga ega bo'lishi mumkin.

Normativ Muhit:

- Normativ-huquqiy baza raqamli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashi yoki rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Ma'lumotlar maxfiyligi, kiberxavfsizlik, elektron tijorat va raqamli moliyaviy operatsiyalar bilan bog'liq qoidalar sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Hukumat Siyosati:

- Tadbirkorlikni, raqamli inklyuziyani va raqamli texnologiyalarni qabul qilishni targ'ib qiluvchi davlat siyosati raqamli iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Soliq, intellektual mulk va savdo bilan bog'liq siyosat ham rol o'ynaydi.

Kapitalga kirish:

- Raqamli startaplar va korxonalar uchun mablag', venchur kapitali va boshqa moliyaviy resurslarning mavjudligi ularning o'sishi va muvaffaqiyati uchun juda muhimdir.

Kiberxavfsizlik:

- Raqamli iqtisodiyot asosan ma'lumotlar va axborot almashinuviga tayanganligi sababli, kiberxavfsizlik choralari darajasi juda muhimdir. Xavfsiz raqamli muhit foydalanuvchilar va korxonalar o'rtasida ishonchni kuchaytiradi.

Globalashuv va savdo:

- Raqamli iqtisodiyot ko'pincha global miqyosda o'zaro bog'liqdir. Savdo siyosati, xalqaro hamkorlik va transchegaraviy raqamli operatsiyalarga ochiqlik raqamli iqtisodiyotning o'sishi va rivojlanishiga ta'sir qiladi.

Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish:

- Raqamli iqtisodiyotda ishtirok etish uchun zarur ko'nikmalar bilan shaxslarni jihozlash uchun doimiy ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish dasturlari juda muhimdir. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi tufayli uzluksiz o'rganish juda muhimdir.

Madaniy Omillar:

- Texnologiya va innovatsiyalarga madaniy munosabat raqamli echimlarni qabul qilish va qabul qilishga ta'sir qilishi mumkin. O'zgarishlarga ijtimoiy ochiqlik va tavakkal qilish raqamli transformatsiya tezligiga ta'sir qilishi mumkin.

Bozor Raqobati:

- Raqobatbardosh bozor muhiti korxonalarni raqamli takliflarini yangilash va takomillashtirishga undaydi, bu esa umumiy iqtisodiy rivojlanishga olib keladi.

Ijtimoiy Inklyuziya:

- Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari aholining keng qatlami uchun ochiq bo'lishini ta'minlash ijtimoiy inklyuziyani rag'batlantiradi va raqamli bo'linishlarni kamaytiradi.

Ushbu omillarni tushunish va hal qilish raqamli davrda mustahkam va barqaror iqtisodiy tizimlarni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratishga yordam beradi.

Topilmalar shuni ko'rsatadiki, raqamli asrda iqtisodiy rivojlanishni rivojlantirish uchun yaxlit yondashuv zarur. Texnologik innovatsiyalar juda muhim bo'lsa-da, u xavfsizlikni buzmasdan innovatsiyalarni rag'batlantiradigan moslashuvchan tartibga solish siyosati bilan birga bo'lishi kerak. Ta'lim ishchi kuchini raqamli iqtisodiyot talablariga tayyorlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi va raqamli infratuzilmaga investitsiyalar inklyuziv o'sish uchun zarurdir. Muhokama shuningdek, kiberxavfsizlik muammolarini hal qilishda xalqaro hamkorlikning muhimligini ta'kidlaydi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyotda iqtisodiy tizimlarning rivojlanishiga son-sanoqsiz omillar ta'sir ko'rsatadi. Siyosatchilar, korxonalar va ta'lim muassasalari innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlovchi, kiberxavfsizlikni ta'minlaydigan va raqamli savodxonlikni targ'ib qiluvchi muhitni yaratish uchun hamkorlik qilishlari kerak. Raqamli iqtisodiyotning barcha imkoniyatlarini ochish uchun mamlakatlarga ta'lim, infratuzilma va kiberxavfsizlikka investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yish tavsiya etiladi. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik umumiy standartlarni o'rnatish va raqamli sohadagi global muammolarni hal qilish uchun juda

muhimdir. Ushbu omillarni hal qilish orqali jamiyatlar raqamli iqtisodiyotning murakkabliklarini boshqarishi va barqaror, inklyuziv iqtisodiy tizimlarni yaratishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Buriyev X.T. Qurilishda menejment. Darslik. Toshkent -2021 y. 140-144 bet
2. O'.A. Muxammadiyev. Strategik menejment. Darslik, Toshkent – 2021 y. 354 bet
3. Yo'ldoshev N.K. Strategik menejment. Darslik. - T.: TDIU, 2013 y
4. Красноперова О. Бюджетный учет - МТТроссМедиа Ферлаг", 2008; 384 с.
5. Applegate L. M., McFarlan F.W., McKenney J. L. Corporate information systems management: the issues facing senior executives. Irwin, 1996.
6. Ostanaqulov M. Iqtisodiy tahlil va audit. Darslik. - T: Talqin. 2008. 424 b
7. Qosimova G. Davlat byudjeti ijrosining g'aznachilik tizimi. O'quv qo'llanma. - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2008; 372 b